

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Redactie: L. A. Bakker
 Drs. G. L. Groeneveld
 Drs. H. Haverkamp

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE INRICHTING

De organisatie van het leenverkeer en van de tijdschriftencirculatie van het Gemeente-Electriciteitsbedrijf te Rotterdam

Moulijn, E. — Schr. beschrijft de administratie volgens het nieuwe uitleen-systeem voor boeken, tijdschriften en voor uitleenverkeer buiten het bedrijf.
A III 3 *Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie Nr. 3 1944*

Hechtmiddelen en hechtmachines

Gegevens over hechtmiddelen en machines, verzameld door de Commissie voor hechtmachines van de Bedrijfsstudiegroep voor administratieve techniek. O.a. worden tien aanwijzingen voor het aanschaffen van een goede nietmachine gegeven.
A III 3 *Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie Nr. 3 1944*

Tijdschriftencirculatie in een onderneming van middelbare grootte

Looy, C. H. van — Schr. geeft administratie en inrichting van de tijdschriften-circulatie in een onderneming van middelbare grootte.
A III 3 *Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie Nr. 4 1944*

Orderbehandeling en factureering

Starreveld, R. W. — Schr. bespreekt thans het pegboard-systeem als middel voor het verkrijgen van een vlotte ordebehandeling en een meer efficiënte comptabele en statistische verwerking der facturen. Het pegboard-systeem is een methode van rubrieksgewijze totalisering van getallen, waarbij overschrijven wordt voorkomen, door de stukken zoodanig in te delen en dakpansgewijze over elkaar te leggen, dat de getallen van eenzelfde rubriek horizontaal geteld kunnen worden. Schr. geeft voor- en nadeelen en mogelijkheid van toepassing.
A III 3 *Organisatie en Efficiency Juni 1944*

De administratieve organisatie bij electriciteitsbedrijven

Maris, H. en H. J. van der Meulen — Nadat in de voorafgaande jaren bij het G.E.B. Rotterdam de administratie van het stroomverbruik was gereorganiseerd en daarvoor een Hollerith-installatie was gehuurd, is per 1 Jan. 1943 aangevangen met de reorganisatie van de hoofdboekhouding. Achtereenvolgens behandelen schrijvers 1. De bedrijfsorganisatie in het algemeen. 2. De administratieve functie in een electriciteitsbedrijf. 3. De toepassing van een gemoderniseerd rekeningschema. 4. De inventarisatie der vaste activa. 5. De administratie der loon-, materiaal- en grondstofkosten. 6. De administratie der overige kosten. 7. De kostprijsbepaling en de budgetteering. 8. De administratie van het stroomverbruik.
A III 3 *Financieel Overheidsbeheer 15 Juni, Juli en Aug. 1944*

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMEENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

De akte handelswetenschappen A en B

Redactie — Bij besluit van den secretaris-generaal van het Departement van Opvoeding, wetenschap en cultuurbescherming van 16 Mei 1944 is voor de handelswetenschappen een akte A en een akte B ingesteld. Op dit besluit wordt een toelichting

gegevens, bovendien wordt in een historisch overzicht de ontwikkeling geschetst van de „akte voor het boekhouden” tot deze akte, die een examen beoogt dat vergelijkbaar is met het doctoraal examen in de economische wetenschappen. Gedetailleerde examenprogramma's zijn toegevoegd.

B a II 4

Maandblad voor Sociaal-Economische Wetenschappen Sept./Oct. 1944

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Gelijkgerichte bedrijfseconomische statistiek

Dijk er, R. A. — Naarmate de overheid in het bedrijfsleven ingrijpt, krijgt zij behoefte aan gelijkwaardige en vergelijkbare bedrijfseconomische statistiek. Ter bevordering van eenheid in die gegevens dient het uniforme rekeningstelsel. De uniformiteit heeft echter zekere begrenzingsen.

Als regel neemt men de Kontenrahmen van Schmalenbach ten grondslag, ofschoon niet alle bevelen voldoen aan de door Schmalenbach gestelde voorwaarden en op de logica van zijn indeeling heel wat aan te merken is. Heeft men een uniform rekeningstelsel, dan moeten nog bepaalde voorwaarden vervuld zijn om werkelijk vergelijkbare cijfers te verkrijgen. Een geslaagde statistiek is die van het levensverzekeringsbedrijf.

B a III 2

De Naamlooze Vennootschap Juni 1944

IV. LEER VAN DEN KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Proeve van kritiek op de leer der vervangingswaarde IV

Schmidt-Degener, mr. dr. H. — Uit een overzicht van de mogelijke verrichtingen in verband met de ondernemingswinst (vaststellen, analyseeren, reserveeren of uitkeeren) volgt, dat het vaststellen van de winst het centrale begrip blijft. Onder winst verstaat schr. het verschil tusschen werkelijke opbrengst en werkelijke productiekosten. De kostprijs mag daartoe niet meer en niet minder bevatten dan de werkelijke productiekosten. De aanhangers van de vervangingswaardeleer duiden deze aan als historische kostprijs, doch van deze historische kostprijs hebben zij in hun beschouwingen een caricatuur gemaakt. Zij beweren, dat de aanhangers van de historische kostprijs de werkelijke winst uitkeeren, de continuïteit van het productieproces in gevaar brengen, de conjunctuur stimuleeren en dat hun kostprijsbegrip identiek is met historische uitgaafprijs en niet verenigbaar is met standaardkosten. Schr. weerlegt dit. De resultaten van de theorie der vervangingswaarde kunnen ook op andere wijze bereikt worden, b.v. door reserveeren of door het aanleggen van extra-comptabele efficiency-overzichten.

De vervangingswaarde-theorie tracht bij de werkelijkheid aan te sluiten via het z.g. kritisch moment van de ruil. Schr. echter acht de feitelijke vervanging fictief en het beeld van de continuïteit een verouderde beeldspraak zonder voldoende bewijzen. Schr. gaat er toe over te poneeren dat de naam „leer der vervangingswaarde” onjuist is. Om den lezer houvast te geven, geeft schr. een bespreking van een opgave van een cartonnagefabriek, uit het M.O. examen van 1936.

B a IV 1

Maandblad voor Sociaal Economische Wetenschappen Juni/Juli 1944

Afschrijvingsproblemen in den tegenwoordigen tijd

Moret, mr. B. — Schr. geeft een uiteenzetting van het begrip afschrijvingen en knoopt aan bij de beschouwingen van dr. Mey over wisselende afschrijvingen. Deze zijn in strijd met de fiscale voorschriften, die schr. in het kort resumeert. Tenslotte behandelt schr. de vraag, of wijziging van afschrijvingssysteem fiscaal toelaatbaar is. In een vervolgartikel behandelt schr. de voorschriften omtrent de afschrijving bij de prijsvorming en in verband daarmee de afschrijving als financeeringsprobleem. In verschillende landen heeft de overheid de moeilijkheid van de gestegen vervangingswaarde van duurzame productiemiddelen erkend en getracht het bedrijfsleven te hulp te komen. Indien dit in Nederland niet spoedig geschiedt, zullen hieruit verplichtingen voor de overheid ontstaan.

B a IV 6

Econ. Statistische Berichten 14 en 21 Juni 1944

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Enkele aspecten van het vermogenssurplus in de naamlooze vennootschap

Bruggemann, W. H. A. — Prof. van Ketel heeft uit de statutaire bepaling dat preferente aandeelhouders bij liquidatie geen rechten kunnen doen gelden dan op de nominale waarde, de conclusie getrokken, dat een preferent aandeel geen enkel recht heeft op de bestaande reserves. Daartegenover merkt schr. op, dat bij de herkapitalisaties steeds de winstrechten geprevalleerd hebben en hij werpt de vraag op, of niet bij revalorisaties hetzelfde standpunt dient te worden ingenomen.

B a V 3c

De Naamlooze Vennootschap Juni 1944

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

In- en uitschakeling van den groothandel in industrieele producten onder het huidige systeem van beheerschte prijzen

Kraal, A. — In- en uitschakelingstendenties ontstonden als een gevolg van de veranderingen in de te vervullen functies en prijzen onder invloed van de na Mei 1940 optredende schaarschte aan goederen en de daarmee verband houdende maatregelen op het gebied der prijsvorming. Van de zijde van den fabrikant konden uitschakelingstendenties ontstaan door de daling van de verkoopkosten, de wensch de onderbezettingsverliezen op het verkoopapparaat te beperken, terwijl diverse tendenties ontstaan uit het systeem van „door-“ en „aan-“prijzen. Van de zijde van den kleinhandel kunnen eveneens uitschakelingstendenties uitgaan. De grossier wordt door de voorschriften in zijn prijspolitieke mogelijkheden beperkt. In de machtsverhoudingen is de strijd om de bonnen een nieuw element. Rationeel handelende producenten en handelaren zullen echter rekening houden met de posities na den oorlog. Bij het ontwerpen van prijsregelingen dient nauwkeurig te worden gezien, hoe, met behoud van de doeleinden der prijspolitiek, een zoo nauw mogelijke aansluiting aan de bestaande handelspraktijk kan worden gevonden.

B a VI 9

Economisch Statistische Berichten 24 en 31 Mei 1944

Marktanalyse voor gemeentebedrijven

d. L. — Een kort pleidooi voor toepassing van marktanalyse voor gemeentebedrijven, b.v. het electriciteitsbedrijf.

B a VI 12

Financieel Overheidsbeheer

De controle op de efficiency van administratieve werkzaamheden

Groot, drs. A. M. — Schr. bepleit invoering van controle op de efficiency van administratieve werkzaamheden. Men meent te veel, dat mechanisatie vanzelf efficiency inhoudt. Schr. vertelt echter, op welke wijze de efficiency in de administratie der Nederlandsche Spoorwegen bevorderd is door vereenigde toepassing van werkclassificatie en arbeidsverdeeling.

Wat het arbeidsrhythme betreft, constateerde schr., dat dit alleszins voldoende was. Nochtans waren er verschillen tusschen normale en werkelijke prestatie enorm, door de ondoelmatige onderbrekingen van den arbeid. Schr. beschrijft een methode van tijdopname en tempocontrole d.m.v. puntenwaardering, die in het algemeen voor alle administratieve routine-werk kan worden toegepast. Schr. is voorstander van relatief veel toezichhoudend personeel, en van toepassing van de variabele budgetteering voor de administratieve afdelingen. (Prae-advies, waaraan de opmerkingen van een 4-tal personen zijn toegevoegd.)

B a VI 13

Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie Nr. 5 1944

Het invoeren van verbeterde werkmethoden

Hijmans, R. — Bij het invoeren van verbeterde werkmethoden stuit men gewoonlijk op weerstand. Schr. geeft als adviezen: niet te experimenteren, exacte tariefvaststelling, regeling van de samenwerking met andere afdelingen, gereedheid van hulpmiddelen, keuze van personeel, nauwkeurige instructies, doorlopende controle, bekendmaking van resultaten. Van het leidend personeel wordt voor het doorvoeren van de hierboven genoemde maatregelen veel gevergd.

B a VI 13

Organisatie en Efficiency Juni 1944

Enkele kanteekeningen bij de statistiek der naamlooze vennootschappen 1939

Schaafsma, Mr. J. R. — Schr. bespreekt de kwantitatieve verschijnselen die bovengenoemde statistiek tot uitdrukking brengt en toetst dan verschillende opvattingen over de naamlooze vennootschap aan de feiten. De verschillen in de financieele gedragingen tusschen besloten en open N.V.'s blijken slechts gering te zijn. Voorts zou de interne financiering niet zoo belangrijk zijn als gewoonlijk wordt aangenomen. Tenslotte waagt schr. zich aan een taxatie van de overgangsreserve.

B a VI 14

Econ. Statistische Berichten 21 Juni 1944

Budgetteering

Fuhri Snethlage, ir. W. — Verslag van een lezing, waarin spr. een elementaire uiteenzetting gaf van de budgetteering (taak, verband met kostprijsberekening, afdelingsvorming, splitsing van vaste en variabele kosten, hoogte van normen, enz.).

B a VI 18

Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie Nr. 4 1944

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Fabriekscommissies in Nederland

Quint, mr. ir. A. W. — Met de Nederlandsche instellingen als achtergrond wil schr. de fabriekscommissies bezien, zooals zij in den huidige oorlog in Engeland veelvuldig toepassing hebben gevonden. Het blijkt, dat men hier te maken heeft met organen met overwegend economische doeleinden, te weten verhooging van de productie. De „production committees” vinden hun taak op het gebied van loonaanpassing, verspilling, opleiding, transportvraagstuk, absentisme, enz. De instelling der commissies is vrijwillig. Er is een gelijk aantal vertegenwoordigers van directie en personeel.

B a VII 4

Economisch-Statistische Berichten 16 Aug. 1944

De psychologische zijde van beslissingen en instructies

Konijnenburg, Mr. Dr. Ir. W. van — De juiste stemming in het bedrijf is een noodzakelijke voorwaarde voor het juiste toepassen der resultaten van de psychotechniek van het bedrijf. Het stemmingsvraagstuk heeft met twee zeer belangrijke aspecten te maken, te weten niveau en omvang. In het algemeen zal men alle maatregelen die men treft moeten afstellen op het niveau waar zij voor bestemd zijn. De directie moet echter den omvang van haar ordening afstellen op het niveau van hen die direct onder de directie staan.

B a VII 5

Organisatie en Efficiency Juni 1944

b. BIJZONDERE BEDRIJVEN

III. VISSCHERIJ

De Nederlandsche haringexport

Hildebrandt, A. G. N. — Schr. schetst den achteruitgang van den Nederlandschen haringexport, die zich voor den oorlog manifesteerde. Uit onderzoekingen is gebleken, dat export-premies den haringexport niet kunnen bevorderen. Schr. komt tot de conclusie, dat georganiseerde export in kartelvorm noodzakelijk is.

B b III

Econ. Statistische Berichten 14 Juni 1944

V. INDUSTRIE

Industrievestiging ten behoeve van de Zuiderzeevisschersbevolking

Plomp, dr. Chr. — De moeilijkheden en kosten, verbonden aan de vestiging dezer industrieën, zijn groot geweest. Vele factoren, die het welslagen eener onderneming bepalen, verkrijgen, wanneer de overheid de industrie in het leven roept, een problematisch karakter (financiering, leiding, aard van het product). Voor de bevolking heeft de industrialisatie tenslotte toch betekenis gekregen. In 1940 was een directe werkgelegenheid geschapen voor ruim 600 uit het visschersmilieu afkomstige personen.

B b V 1

Economisch Statistische Berichten 31 Mei 1944

Kapitaalschaarschte en wederopbouw

Koopmans, Mr. J. G. — Een vastomlijnd programma voor de herinvesteringen is noodzakelijk. De overheid moet daarbij de keuze van doeleinden en middelen aan zich trekken. De wederopbouw zal zich niet op de meest moderne voet kunnen voltrekken, omdat alleen een maatschappij die over een ruimen kapitaalgoederenvoorraad beschikt, zich dat kan veroorloven. Daarbij bedenke men, dat de kapitaalgoederenvoorraad belangrijk verminderd is als gevolg van de desinvesteringen gedurende den oorlog. De z.g. „besparingen” tijdens den oorlog vormen slechts geld-illusiën: elke herinvestering in nieuwe kapitaalgoederen zal slechts kunnen geschieden ten koste van een geringere consumptie mogelijkheid in een meer nabije toekomst.

Een geringere graad van kapitaalintensiteit van het productie-apparaat is onvermijdelijk. Daaruit volgt de noodzaak van selectieve toepassing. Schr. adviseert den leidenden instanties om aan rentabiliteitscalculaties een hooger rentevoet ten grondslag te leggen dan onze „vervalschte” rentevoet, die geen uitdrukking geeft aan de bestaande kapitaalschaarschte. Doet men dit niet, dan zal in een latere phase onvermijdelijk een acuut tekort ontstaan aan kapitaal- en consumptiegoederen. Eenige nivelering tusschen rijke en arme landen zal mogelijk zijn, doch men hoede zich voor overdreven voorstellingen. Bijzonder moeilijk zijn de consequenties van dit inzicht voor onze export-industrieën.

B b V 1

Econ. Statistische Berichten 18 Juli en 1 Aug. 1945

Woningbouwproblemen na de bevrijding

Beusekom, dr. ir. H. G. van — Naast een urgentie-program voor de periode onmiddellijk na de bevrijding is noodig een bouwprogram voor de komende jaren. Wat de kwantitatieve zijde hiervan betreft, komt schr. voor de eerste tien jaar tot een bouwprogram dat meer dan 80.000 woningen per jaar zou omvatten, doch de uitvoering van dit program is nog niet aan de orde en er kan nog slechts voorbereidend werk voor gedaan worden.

B b V 9

Econ. Statistische Berichten 18 Juli 1945

De vlasindustrie der Zuidhollandsche eilanden

Reedijk, A. A. C. — Schr. geeft een historische en technische schets van de vlasindustrie der Zuidhollandsche eilanden. Zij verkeert nog geheel in de agrarische sfeer. In de toekomst zal belangrijk moeten worden gerationaliseerd, wil deze industrie met de Belgische kunnen concurreren.

B b V 13

Econ. Statistische Berichten 1 Juli 1944

De administratieve organisatie bij electriciteitsbedrijven

Maris, H. en H. J. van der Meulen — Nadat in de voorafgaande jaren bij het G.E.B. Rotterdam de administratie van het stroomverbruik was gereorganiseerd en daarvoor een Hollerith-installatie was gehuurd, is per 1 Jan. 1943 aangevangen met de reorganisatie van de hoofdboekhouding. Achtereenvolgens behandelen schrijvers 1. De bedrijfsorganisatie in het algemeen. 2. De administratieve functie in een electriciteitsbedrijf. 3. De toepassing van een gemoderniseerd rekeningschema. 4. De inventarisatie der vaste activa. 5. De administratie der loon-, materiaal- en grondstofkosten. 6. De administratie der overige kosten. 7. De kostprijsbepaling en de budgetteering. 8. De administratie van het stroomverbruik.

B b V 19

Financieel Overheidsbeheer 15 Juni, Juli en Aug. 1944

VI. HANDEL

Structuur van den detailhandel in Nederland in 1943

Gulden, Z. A. M. — Aan de hand van het statistisch materiaal van het Centraal Distributiekantoor stelde schr. een onderzoek in naar de winkeldichtheid in Nederland, speciaal van kruidenierswinkels en tabakszaken. De winkeldichtheid neemt af, naarmate de gemeente groter wordt, ofschoon het grootwinkelbedrijf dan juist toeneemt. Ook het verschijnsel van de gemengde bedrijven neemt af naarmate de gemeente groter is. Hieruit volgt, dat bij het opstellen van een ordeningsschema steeds de gezamenlijke winkeldichtheid moet worden berekend, bovendien dat ordening op een te beperkt gebied ook hierom reeds ongewenscht is.

B b VI 4

Econ. Statistische Berichten 12 Juli 1944

X. FINANCIERINGSINSTELLINGEN

De publieke bouwspaarkas

Wiersema, J. — Schr. bespreekt het rapport van de desbetreffende commissie van het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw, waarin de vragen of de bouwspaarkassen bij de voorziening in den woningnood een belangrijke rol kunnen spelen en of het wenschelijk is maatregelen te treffen om de werkzaamheid dezer instellingen te stimuleeren, bevestigend worden beantwoord. De commissie meent, dat het overweging zou verdienen, de oprichting van een publieke bouwspaarkas voor te bereiden.

B b X 7

Financieel Overheidsbeheer 15 Juni 1944